

ANNA IZABELA OSTROWSKA-DANKIEWICZ

anna.ostrowskadankiewicz@gmail.com

*Ubezpieczenia na życie w strukturze oszczędności
gospodarstw domowych*

Life Insurance in the Structure of Household Savings

Słowa kluczowe: teorie oszczędzania; oszczędności gospodarstw domowych; ubezpieczenia na życie

Keywords: theories of savings; household savings; life insurance

Kod JEL: D110; D140; G220; G230

Wstęp

W obliczu przemian, następujących na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat na rynkach finansowych, istotne staje się zaprezentowanie tendencji i poziomu zainteresowania ubezpieczeniem na życie jako dodatkową formą oszczędzania wśród gospodarstw domowych. Na decyzje nabywców usług ubezpieczeniowych wpływ wywiera wiele czynników. Zmiany postaw gospodarstw domowych wobec podjęcia decyzji o takiej dodatkowej formie oszczędzania mogą wynikać z wielu przyczyn. Przede wszystkim są one konsekwencją indywidualnych postaw dotyczących traktowania ubezpieczenia jako formy inwestycji czy dodatkowego zabezpieczenia emerytalnego. Często stanowią one instrument doubezpieczenia wraz z ograniczeniami opiekuńczych funkcji państwa oraz poczucia rosnącej niepewności i niedostatecznych świadczeń z systemów zabezpieczenia emerytalnego, które są związane z gwałtownie postępującym starzeniem się społeczeństw. Narastające problemy demograficzne, skutkujące poważnymi konsekwencjami ekonomicznymi, dotyczą

większości krajów, co wymusza konieczność zaznajomienia się z alternatywnymi programami ubezpieczeń emerytalnych oraz dokonania wyboru dodatkowych ubezpieczeń o charakterze oszczędnościowym w formie różnorodnie skonstruowanych produktów, które są oferowane przez większość ubezpieczycieli reagujących na zmieniające się zapotrzebowanie nabywców ubezpieczeń.

Celem opracowania jest omówienie teoretycznych podstaw oszczędzania, wskazanie motywów oraz ekonomicznych czynników skłonności gospodarstw domowych do oszczędzania, wskazanie roli ubezpieczycieli na rynku finansowym i najistotniejszych ubezpieczeniowych produktów oszczędnościowych, a także zaprezentowanie poziomu i struktury oszczędności gospodarstw domowych w Polsce oraz z podziałem na regiony świata, ze szczególnym uwzględnieniem ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń emerytalnych.

1. Teoretyczne podstawy motywów oszczędzania

Podstawowymi czynnikami determinującymi zachowania człowieka są jego potrzeby, stąd bodźcem, który często przez całe życie kieruje zachowaniami ludzkimi, jest dążenie do zaspokojenia potrzeby ekonomicznego bezpieczeństwa. Do najbardziej znanych teorii, w których wyróżniono potrzebę bezpieczeństwa, należy zaliczyć hierarchię potrzeb A. Masłowa, który wyróżniając pięć grup potrzeb, uszeregował je od najważniejszych do mniej ważnych, wskazując potrzeby: 1) fizjologiczne, 2) bezpieczeństwa, 3) przynależności, 4) uznania i szacunku, 5) samorealizacji [Maslow, 1954]. Z punktu widzenia analiz dotyczących decyzji zakupu ubezpieczeń hierarchia Masłowa może stanowić użyteczne narzędzie do wyjaśnienia motywacji konsumenta w zakresie zaspokajania potrzeb bezpieczeństwa (zarówno osobistego, jak i finansowego) czy zabezpieczenia przyszłości jako jednej z podstawowych potrzeb człowieka, która może być bezpośrednio związana z potrzebą ubezpieczeniową.

W czasach narastającej niepewności co do zaspokojenia potrzeby ekonomicznego bezpieczeństwa, zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych na rynkach finansowych, szczególnego znaczenia nabierają modele, które stanowią o teoretycznych podstawach nowoczesnego planowania finansowego gospodarstw domowych, które zaczerpnięto z teorii konsumpcji i wypływającego z niej nurtu związanego z cyklem życia [Feldman, Pietrzyk, Rokita, 2014, s. 37].

Istotny wpływ na podjęcie decyzji o zakupie ubezpieczenia ma wysokość i możliwość rozdysponowania bieżących dochodów rozporządzalnych oraz przewidywanie ich kształtowania w przyszłości, z reguły do końca życia. Jest to tzw. hipoteza cyklu życia, której prekursorem był F. Modigliani [1957, s. 99–124]. Następnie teoria ta była rozwijana przez M.E. Yaariego [1965, s. 137–150], wnosząc, iż prawie każdy nabywca, planując swoje wydatki, uwzględnia dochody nie tylko w bliższej przyszłości, lecz w skali całego życia. Planowanie to musi bowiem dotyczyć uwzględnienia przyszłego, z reguły zmieniającego się w czasie, statusu społecznego [Bywalec, Rudnicki, 1999, s. 43].

Oszczędzanie, rozumiane jako odraczanie konsumpcji dochodów, oprócz hipotezy cyklu życia pojawiało się także w innych popularnych teoriach wyjaśniających motywacje oszczędzania, do których należy zaliczyć: hipotezę dochodu permanentnego [Friedman, 1957, s. 20–37], teorie psychologiczno-socjologiczne [Duesenberry, 1949; Katon 1975] czy teorie behawioralne [Mulle, Tietzel, 2001].

2. Determinanty decyzji oszczędnościowych w formie ubezpieczeń na życie

Teorie dotyczące motywów oszczędzania pozwalają wysnuć wniosek, iż oszczędności gospodarstw domowych z reguły są związane z wyrzeczeniami będącymi konsekwencją dążenia do poprawy jakości życia w przyszłości, a także pozwalają przypuszczać, że oszczędzanie stanowi wypadkową wielu czynników. Realizacja potrzeby bezpieczeństwa finansowego, a co za tym idzie również zabezpieczenia się na starość jako efekt zachowań gospodarstw domowych w zakresie oszczędzania z przeznaczeniem na zabezpieczenie własnej starości, może przyjmować różnorodne formy. Przy założeniu, że jest to decyzja dobrowolna, należy wskazać, że czynniki wpływające na taką decyzję konsumenta mogą mieć różny charakter. Do najważniejszych czynników ekonomicznych należy zaliczyć przede wszystkim stan koniunktury oraz powiązane z nim nastroje i oczekiwania społeczne, prowadzoną politykę odnośnie wysokości stóp procentowych, obciążeń podatkowych i roli państwa w zabezpieczeniu emerytalnym, stopień rozwoju instrumentów, instytucji i rynków finansowych (czynniki zewnętrzne), dochody do dyspozycji, poziom konsumpcji czy standard życia (czynniki wewnętrzne). Poszukując odpowiedzi na pytanie, co najczęściej determinuje decyzje oszczędnościowe, warto wskazać, iż mogą być one wypadkową czterech rodzajów czynników [Crossley, Emmerson, Leicester, 2012, s. 14–24]:

- determinant charakterze fiskalnym (ulgi podatkowych i subsydiów),
- stanu i rozwoju edukacji finansowej,
- marketingu społecznego,
- czynników behawioralnych związanych ze stosowaniem konkretnej architektury wyboru oraz zachęt przy konstruowaniu wyborów [Sieczkowski, 2015, s. 89–91].

Obserwacje tendencji na rynkach ubezpieczeniowych w ujęciu globalnym wskazują na daleko posunięty proces integracji i wzajemnego przenikania się poszczególnych sfer rynku finansowego, co jest pochodną wzrostu świadomości inwestycyjnej, oferowania produktów ubezpieczeniowych, które charakteryzują się przewagą elementu oszczędnościowego nad ochronnym w ramach doubezpieczenia emerytalnego, a także prowadzonych działań przez instytucje rządowe w różnych częściach świata, które często zmierzają do ujednoczenia zasad funkcjonowania systemów. W czasach postępującej globalizacji istotny wpływ na funkcjonowanie poszczególnych rynków mają również możliwości ujednoczenia przepisów i regulacji odnośnie oferowania

określonych produktów oraz w celu zwiększenia możliwości stosowania odniesień do sytuacji dotyczących determinant zapotrzebowania na dane usługi występujące w innych krajach.

W ramach funkcjonowania produktów ubezpieczeniowych w wiodących w tym zakresie obszarach geograficznych należy wskazać, iż regulacje NAIC¹ oraz prawa stosowane w poszczególnych stanach Ameryki Północnej na ogół korespondują z regulacjami europejskimi. W celu lepszego poznania obu systemów prawnych dotyczących funkcjonowania ubezpieczeń w 2012 r. podjęto decyzję o współpracy NAIC, Federalnego Biura Ubezpieczeń (Federal Insurance Office – FIO), Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Komisji Europejskiej w ramach wspólnego dialogu, efektem czego było stworzenie 5-letniego planu wzajemnej współpracy w latach 2012–2017 [Bahna-Nolan i in., 2015, s. 12].

Potrzeby konsumentów na rynkach obejmujących Stany Zjednoczone Ameryki Północnej oraz kraje UE są bardzo podobne. Wszędzie nabywcy chcą zabezpieczyć się przed ryzykiem przedwczesnej śmierci czy długowieczności, przy jednocześnie możliwości inwestowania i budowania oszczędności emerytalnych. Sposób sprzedaży i kształt oferowanych na rynku produktów zależą w głównej mierze od środowiska prawnego, w jakim działają. W Europie ubezpieczenia o charakterze oszczędnościowym (zwłaszcza w formie ubezpieczeń z funduszem kapitałowym) nie przewidują tak często, jak w USA pewnej minimalnej stopy zwrotu z inwestycji, na co wpływ mają kształtowane regulacje dotyczące wypłacalności ubezpieczycieli. Wycena zobowiązań ubezpieczycieli w USA oparta jest natomiast na bieżących w chwili wyceny cenach na rynku, prognozach czy zmiennych rynkowych, co nierzadko ma charakter przypuszczeń, podczas gdy w UE stosowane praktyki rachunkowe i dyrektywa Solwency II większą uwagę skupiają na dostosowaniu, usztywnieniu i ujednoczeniu zasad wyceny tak, by były spójne i porównywalne [Bahna-Nolan i in., 2015, s. 13].

3. Rola ubezpieczycieli w dystrybucji produktów oszczędnościowych

Rynek ubezpieczeń obecnie stanowi dość istotny sektor rynku finansowego. Zakłady ubezpieczeń coraz częściej są traktowane jako instytucje występujące w charakterze oferentów form oszczędnościowych oraz pośredników finansowych, czego przejawem jest ich integracja z rynkiem funduszy inwestycyjnych czy realizacja nowej koncepcji ubezpieczeń na życie. Ekspozuje ona dwoisty charakter ubezpieczenia, tj. zabezpieczenie określonego w umowie ubezpieczenia ryzyka oraz pomnażanie kapitału. Koncepcja ta sprawia, że ubezpieczyciele, oferując ubezpieczenia powiązane z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (UFK), polisolokaty czy polisy

¹ National Association of Insurance Commissioners to rządowa jednostka zajmująca się tworzeniem standardów i regulacji dotyczących prawa ubezpieczeniowego.

strukturyzowane, wkroczyli w obszary działalności innych pośredników finansowych, zwłaszcza banków i funduszy inwestycyjnych [Bednarczyk, 2009, s. 591], wpływając jednocześnie na wzrost poziomu oszczędności gospodarstw domowych.

Ubezpieczenia, które łączą element ubezpieczenia i oszczędzania, dając nieograniczone możliwości co do dysponowania zaoszczędzonym kapitałem, ale także polityki inwestycyjnej i bezpośredniego korzystania z jej wyników, są postrzegane jako alternatywne formy lokowania kapitału i systematycznego budowania zaplecza finansowego, wpływając na zmiany struktury oszczędności gospodarstw domowych i rozwój dodatkowych form zabezpieczenia emerytalnego. Ubezpieczenia powiązane z UFK są bardzo zbliżone konstrukcyjnie do produktów oferowanych przez fundusze inwestycyjne. Polegają one na tym, że wnoszone przez ubezpieczających składki trafiają do określonego funduszu (lub wielu funduszy) i stanowią ich aktywa. Fundusze te działają jako samodzielne podmioty w ramach dostępnych programów inwestycyjno-ubezpieczeniowych, charakteryzujących się ogromną różnorodnością rozwiązań [Ostrowska-Dankiewicz, 2009, s. 518–525].

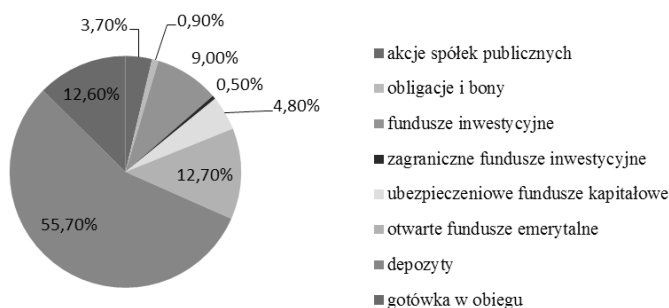
Do innowacyjnych produktów ubezpieczeniowych, traktowanych wyłącznie w aspekcie oszczędności, należą tzw. polisolokaty. Ich główną cechą jest dość krótki okres trwania umowy ubezpieczenia, nieprzekraczający zwykle 1 roku. Praktycznie są to odnawialne lokaty bankowe o ustalonej wartości końcowej, formalnie stanowiące umowy ubezpieczenia na śmierć i dożycie, najczęściej ze składką jednorazową, z ustaloną z góry sumą ubezpieczenia, którą ubezpieczyciel wypłaca ubezpieczonemu po zakończeniu okresu umowy lub uposażonemu w przypadku śmierci ubezpieczonego.

Zmienność warunków na rynkach finansowych, poczucie zagrożenia w związku z kryzysem i niezadowolające efekty z tradycyjnych form inwestycji spowodowały zainteresowanie wykorzystaniem produktów ubezpieczeniowych w ramach tzw. inwestycji alternatywnych. Najczęściej są one oferowane w formie produktów strukturyzowanych, emitowanych w postaci różnorodnych instrumentów finansowych, w tym polis strukturyzowanych występujących w formie klasycznego ubezpieczenia na życie i dożycie oraz ubezpieczenia powiązanego z UFK. Ich charakterystyczną cechą jest fakt braku uzależnienia inwestora od sytuacji na rynkach tradycyjnych instrumentów finansowych z jednoczesną możliwością uzyskania zysku, bez względu na stan koniunktury.

4. Udział ubezpieczeń na życie w strukturze oszczędności gospodarstw domowych

Badając oszczędnościowy aspekt wykorzystania ubezpieczenia na życie przez gospodarstwa domowe w Polsce, należy podkreślić, iż Polacy coraz chętniej traktują produkty ubezpieczeniowe jako formę inwestycji finansowej, zwłaszcza w celu zabezpieczenia przyszłości emerytalnej. Z danych opublikowanych przez NBP wynika, że wśród aktywów finansowych najbardziej popularną formą gromadzenia środków finan-

sowych w 2014 r. były depozyty bankowe (81,9% gospodarstw domowych), przy czym stan zakumulowanych w tej formie aktywów był stosunkowo niewielki (przeciętnie 5 tys. zł). Obok depozytów polisy ubezpieczeniowe stanowiły główne źródło oszczędności Polaków [NBP, 2015, s. 36]. Oszczędności gospodarstw domowych w 2014 r. wyniosły 35,3 mld zł w ujęciu nominalnym. Według danych opublikowanych przez portal analizy.pl udział samych tylko ubezpieczeń z UFK stanowił w 2014 r. około 5% wszystkich oszczędności Polaków. Sumując polisy z UFK i środki w ramach OFE, ich udział stanowił 17,5% wszystkich oszczędności. Strukturę oszczędności gospodarstw domowych w Polsce w 2014 r. przedstawiono na rys. 1.

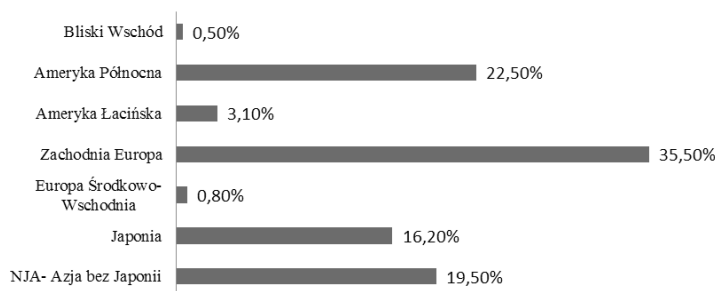

Rys. 1. Struktura oszczędności gospodarstw domowych w Polsce w 2014 r.

Źródło: [www.analizy.pl].

Wartość globalna wszystkich oszczędności gospodarstw domowych w Polsce w 2015 r. stanowiła 1,138 mld zł, tj. około 284,5 mld euro. Dla porównania wartość globalna wszystkich oszczędności finansowych gospodarstw domowych stanowi obecnie ponad 135 bln euro (Polacy mają w nich około 2-procentowy udział).

Analizując wartość globalną oszczędności finansowych w poszczególnych regionach świata, należy wskazać, iż największą skłonność do oszczędzania wykazują mieszkańcy Ameryki Północnej i Azji, a najniższą wartość oszczędności wykazują

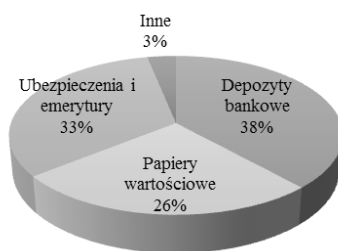

Rys. 2. Udział regionów świata w globalnej składce przypisanej brutto w ubezpieczeniach na życie

Źródło: [Swiss RE, 2015].

kraje Europy Wschodniej. Mimo że w ostatnich latach obserwuje się wzmożone zainteresowanie zakupem polis ubezpieczenia na życie, poziom ten – mierzony jako udział poszczególnych regionów świata w globalnej składce przypisanej brutto w ubezpieczeniach na życie – zwłaszcza w regionie Europy Środkowo-Wschodniej wciąż jest dość niski i wyższy jedynie od krajów tzw. Bliskiego Wschodu. Dominują natomiast kraje Europy Zachodniej i Ameryki Północnej, co zaprezentowano na rys. 2.

W strukturze oszczędności gospodarstw domowych na świecie dominują środki przeznaczane na ubezpieczenia na życie i emerytury. Stanowią one aż 33%. Warto dodać, że w 2014 r. globalne tempo wzrostu wartości ubezpieczeń na życie i emerytur wyniosło 7,2%, co jest wartością wyższą niż średnioroczne tempo wzrostu z ostatnich 14 lat (5,6%). W ciągu tego okresu gospodarstwa domowe utrzymywały bardzo zbliżony (około 31%) udział ubezpieczeń i emerytur w globalnej sumie oszczędności. W 2014 r. było to około 42 bln euro – 2/5 więcej niż przed kryzysem [Brandmeir i in., 2015, s. 17]. Strukturę oszczędności gospodarstw domowych na świecie w 2014 r. zaprezentowano na rys. 3.

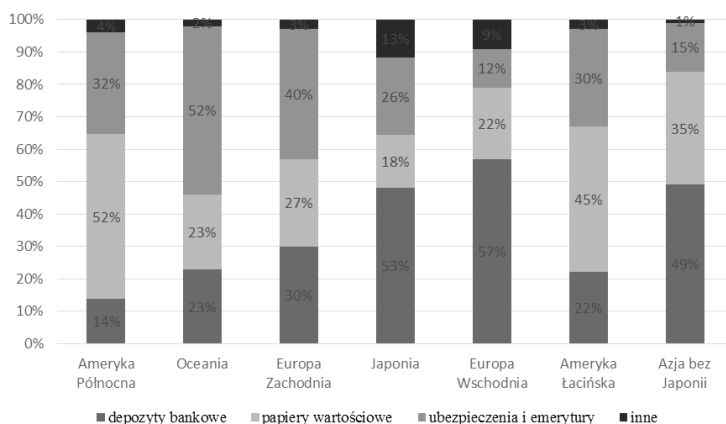

Rys. 3. Struktura oszczędności gospodarstw domowych na świecie w 2014 r. (w %)

Źródło: [Brandmeir i in., 2015, s. 17].

Analizując udział ubezpieczeń na życie i emerytur w strukturze oszczędności, z uwzględnieniem poszczególnych regionów świata, należy wskazać, iż są one dominującą (stanowiącą ponad 50%) formą w Australii i Oceanii oraz stanowią ponad 40% oszczędności mieszkańców Europy Zachodniej. W Europie Wschodniej natomiast ubezpieczenia i środki na emeryturę to tylko 12% wszystkich oszczędności gospodarstw domowych. Strukturę oszczędności w poszczególnych regionach świata zaprezentowano na rys. 4.

Według danych opublikowanych przez grupę Allianz [Brandmeir i in., 2015, s. 77–110] należy podkreślić, że struktura oszczędności w ramach poszczególnych kontynentów jest dość zróżnicowana. W Europie Zachodniej szczególnie popularne jest oszczędzanie w ramach ubezpieczeń i emerytur. 45% środków ulokowanych w ubezpieczeniach i emeryturach pochodzi tylko z Holandii i Wielkiej Brytanii. Ponadto środki gromadzone w postaci polis i dodatkowych emerytur są istotną formą oszczędzania dla Duńczyków (50%), Irlandczyków (49%) i Szwajcarów (42). Najmniejszy udział ubezpieczeń i dodatkowych emerytur w strukturze ubezpieczeń odnotowano w Grecji – stanowi on tylko 5%.

Rys. 4. Struktura oszczędności w regionach świata w 2014 r. (w %)

Źródło: [Brandmeir i in., 2015, s. 24].

Gospodarstwa domowe w USA i Kanadzie lokują około 35% oszczędności w ubezpieczeniach i emeryturach, co sprawia, że stanowią one 1/3 portfela wszystkich aktywów amerykańskich gospodarstw domowych.

Udział oszczędności zgromadzonych w ubezpieczeniach i emeryturach w Ameryce Południowej może wydawać się dość wysoki (około 30%), biorąc pod uwagę, że jest to rynek wschodzący. W takich krajach, jak Chile, Kolumbia i Brazylia prywatne systemy emerytalne są bardzo rozwinięte, co sprawia, że mają znaczny udział w strukturze oszczędności, natomiast dla przykładu w Argentynie – w konsekwencji nacjonalizacji w 2008 r. prywatnych funduszy emerytalnych – przeważającą część oszczędności stanowią depozyty bankowe.

W większości krajów Azji szybciej rosną oszczędności gromadzone w ramach depozytów bankowych niż ubezpieczenia i emerytury. Powodem tego jest fakt, że populacja Azji (z wyjątkiem Japonii) jest młoda i wzrost zainteresowania tymi formami oszczędzania jest spodziewany w przyszłości. Krajami, w których ubezpieczenia i emerytury stanowią stosunkowo wysoki udział w oszczędnościach, są Singapur (45%) i Malezja (35%).

W Australii oszczędzanie w ramach ubezpieczeń i emerytur jest bardzo popularne. 2/3 oszczędności jest przeznaczane na dobrowolne emerytury, które mogą mieć państwowy lub prywatny charakter.

Podsumowanie

Oszczędności gospodarstw domowych z reguły są rezultatem własnych wyrzeczeń. Analiza systemów w ujęciu globalnym pozwala jednak na stwierdzenie, że coraz częściej oszczędności są także konsekwencją rozwiązań narzucanych przez sys-

tem emerytalny. Obok rozwiązań systemowych, ich rozwój stymulowany jest również poziomem zamożności oraz świadomości w zakresie efektywności poszczególnych metod oszczędzania. Zarządzanie finansami osobistymi gospodarstw domowych jest często zdeterminowane czynnikami zewnętrznymi kreowanymi przez sektor finansowy i jego instytucje oraz stan koniunktury, które wymuszają poszukiwanie alternatywnych usług umożliwiających finansowanie odroczonej konsumpcji przez gromadzenie oszczędności. Ubezpieczenia na życie o charakterze oszczędnościowym oraz polisy, traktowane jako dodatkowe zabezpieczenie emerytalne, mają coraz większe znaczenie dla gospodarstw domowych zarówno w Polsce, jak i na świecie, jednak ich poziom jest bardzo zróżnicowany. Badania udziału ubezpieczeń na życie oraz środków emerytalnych w strukturze oszczędności gospodarstw domowych wskazują, iż ta forma jest szczególnie istotna dla mieszkańców Australii, Europy Zachodniej i Ameryki Północnej.

Bibliografia

- Bahna-Nolan M., Isherwood J., Paton B., Scheinerman D., Schlinsog J., Sen S., *Life Insurance Regulatory Structure and Strategy*, Society of Actuaries, Illinois 2015.
- Bednarczyk T.H., *Powiązania rynku ubezpieczeniowego z rynkiem finansowym na przykładzie ubezpieczeń na życie o charakterze inwestycyjnym*, [w:] J. Handschke (red.), *Studia ubezpieczeniowe*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu” 2009, nr 127.
- Brandmeir K., Grimm M., Heise M., Holzhausen A., *Allianz, Economic Research. Allianz Global Wealth Report*, 2015.
- Bywalec C., Rudnicki L., *Podstawy ekonomii konsumpcji*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.
- Crossley T., Emmerson C., Leicester C., *Raising Household Saving*, Institute for Fiscal Studies, British Academy, Policy Centre, London 2012 (February).
- Duesenbery J.S., *Income, Saving and the Theory of Consumer Behaviour*, Harvard University Press, Cambridge 1949.
- Feldman Ł., Pietrzyk R., Rokita P., *Ogólne strategie zaspokajania celu emerytalnego gospodarstw domowych a ryzyko długowieczności*, [w:] J. Lisowski, K. Łyskawa (red.), *Ubezpieczenia wobec ryzyka długowieczności/starości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2014.
- Friedman M., *A Theory of Consumption Function*, Princeton University Press, Princeton 1957.
- Katon G., *Psychological Economics*, Elsevier, New York 1975.
- Maslow A., *Motivation and Personality*, Harper and Row, New York 1954.
- Modigliani F., *Tests of the Life Cycle Hypothesis of Saving – Comments and Suggestions*, “Oxford Institute of Statistics Bulletin” 1957, Vol. 19.
- Mulle C., Tietzel M., *Merits Goods from a Constitutional Perspective*, [w:] B. Hodgson (ed.), *Economics as a Moral Science*, Springer, 2001.
- NBP, *Zasobność gospodarstw domowych w Polsce. Raport z badania pilotażowego*, Departament Stabilności Finansowej, Warszawa 2015.
- Ostrowska-Dankiewicz A., *Tendencje zmian na rynku ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych*, [w:] J. Handschke (red.), *Studia ubezpieczeniowe*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu” 2009, nr 127.
- Sieczkowski W., *Decyzje oszczędnościowe w systemie zabezpieczenia emerytalnego*, [w:] M. Kawiński (red.), *Dobezpieczenie społeczne – idea i kontynuacja*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2015.

Swiss Re, *World Insurance in 2014: Back to Life*, "Sigma" 2015, No. 4.

www.analizy.pl [data dostępu: 10.07.2016].

Yaari M.E., *Uncertain Lifetime, Life Insurance and Theory of the Consumer*, "Review of Economic Studies" 1965, Vol 32 (2).

Life Insurance in the Structure of Household Savings

The article presents the reasons and economic factors inclining households to save, taking into account the theoretical models constituting the foundations of household financial planning, with special emphasis on retirement plans. The author pointed at the role of insurers on the financial market, characterizing the most important life insurance products demonstrating saving features. The review of financial institutions allowed the author to present the level and structure of household savings in Poland and in particular regions of the world, with special attention paid to life insurance and products belonging to pension insurance.

Ubezpieczenia na życie w strukturze oszczędności gospodarstw domowych

W artykule zaprezentowano motywy i ekonomiczne czynniki skłonności gospodarstw domowych do oszczędzania, z uwzględnieniem teoretycznych modeli stanowiących o podstawach planowania finansowego gospodarstw domowych i z podkreśleniem znaczenia systemów emerytalnych. Wskazano także rolę ubezpieczycieli na rynku finansowym, charakteryzując najistotniejsze ubezpieczeniowe produkty na życie o cechach oszczędnościowych. Na podstawie przeglądu danych instytucji finansowych zaprezentowano poziom i strukturę oszczędności gospodarstw domowych w Polsce, a także z podziałem na regiony świata, ze szczególnym uwzględnieniem miejsca ubezpieczeń na życie i produktów w ramach ubezpieczeń emerytalnych.